

100 Indiase Roepies voor je pensioen

Nederlandse pensioenfondsen, uitvoeringsorganisaties en verzekeraars geven op diverse manieren uiting aan hun maatschappelijke betrokkenheid. Het gezamenlijke initiatief van het Verbond van Verzekeraars en de Pensioenfederatie voor micropensioenen in ontwikkelingslanden – SDMO – is hier een mooi voorbeeld van.

In Nederland hebben we een zeer goed ontwikkeld pensioenstelsel met een staatspensioen voor iedereen (de AOW), verplichte aanvullende pensioenen via de werkgever en vrijwillige individuele regelingen. In ontwikkelingslanden is het pensioensysteem meestal veel minder goed ontwikkeld. Pensioenvoorzieningen in ontwikkelingslanden zijn er nauwelijks en als er al sprake is van pensioenvoorzieningen, dan zijn ze vaak voorbehouden aan mensen in overheidsdienst en/of medewerkers van bedrijven in de formele sector. In ontwikkelingslanden werkt het grootste deel van de bevolking vaak in de informele sector, waarin geen enkele vorm van pensioenvoorziening bestaat.

Micropensioenen kunnen helpen om mensen in de informele sector toch een bepaalde vorm van oudedagsvoorziening te bieden. Het systeem is gebaseerd op het opbouwen van een oudedagsvoorziening via kleine premiebedragen. Vaak worden die premies door de deelnemers contant

D. Krul MSc is strategieconsultant bij MN. Daarbij houdt ze zich bezig met de algemene bedrijfsstrategie, vermogensbeheer-vraagstukken en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Daarnaast besteedt ze een deel van haar tijd aan het werk aan SDMO samen met de bestuursleden vanuit de Pensioenfederatie. Foto: Milan Vermeulen

betaald. Soms gaat de betaling van de premies via een andere methode. Meestal zijn micropensioenen beschikbare premieregelingen waarbij de gespaarde premies worden belegd en de uiteindelijke pensioenuitkering afhankelijk is van de behaalde beleggingsrendementen en de rentestand op het moment van het omzetten van het opgebouwde kapitaal in een pensioenuitkering.

DE NEDERLANDSE PENSIOENSECTOR EN MICROPENSIOEN

In 2011 hebben het Verbond van Verzekeraars en de Pensioenfederatie een stichting (SDMO) opgericht, waarin de Nederlandse koepelorganisatie van de verzekeraars en de Nederlandse koepelorganisatie van de pensioenfondsen (ondersteund door de uitvoeringsorganisaties) samenwerken om een infrastructuur te ontwikkelen voor micropensioenen en voor het inrichten van kennisuitwisseling tussen de Nederlandse pensioensector en lokale organisaties die in ontwikkelingslanden mensen toegang willen bieden tot een collectieve pensioenvoorziening. SDMO staat voor Stichting Duurzame (Micro-)Pensioenen in Ontwikkelingslanden. Hierbij gaat het vooral om mensen die in de informele sector werkzaam zijn en nog geen oudedagsvoorziening hebben.

Het ministerie van Buitenlandse Zaken is vanaf het begin nauw betrokken bij de werkzaamheden van SDMO. Het ministerie geeft financiële steun aan de projecten van SDMO en deelt haar expertise met de stichting, wat heeft geleid tot een unieke publiek-private samenwerking. Het ministerie heeft onlangs weer haar commitment uitgesproken om ook de komende 5 jaar SDMO verder te ondersteunen.

Om in een land een micropensioenproject te kunnen beginnen, is het belangrijk dat er een bepaalde financiële infrastructuur bestaat en dat de premiegelden ook belegd kunnen worden via een lokale kapitaalmarkt. Verder is het essentieel dat er goed en betrouwbaar overheids-toezicht is op de partijen die zorgen voor het administreren, beheren en beleggen van pensioengelden van de deelnemers. SDMO zoekt voor haar micropensioenprojecten samenwerking met lokale partijen die binnen enkele jaren in staat moeten zijn het project zelfstandig te beheren. SDMO helpt bij de opstart en brengt in die opstartfase haar kennis en ervaring over, voert haalbaarheidsstudies uit, ziet toe op de governance van de financiering van de producten en brengt partijen samen.

Wezenskenmerken voor micropensioenen

Uitgebreide voorlichting over het belang van pensioen, uitleg over hoe het micropensioenproduct werkt en het opbouwen van vertrouwen onder de deelnemers zijn van cruciaal belang voor het slagen van de projecten. Eenvoud en flexibiliteit van het pensioenproduct staan hierbij voorop. We hebben geleerd dat het sociale kapitaal van de 'community spirit' en 'peer pressure' een heel belangrijke rol speelt. Als iemand een positieve ervaring heeft met een bepaald product, dan overtuigt dit weer anderen om van dit product gebruik te maken. Dit genereert vertrouwen en helpt anderen over de drempel om ook mee te doen. Ook zien de deelnemers dat je door samen iets te doen meer kan bereiken dan wanneer je er alleen voor staat. Daarnaast is een relatie met een betrouwbare partij die de pensioenadministratie uitvoert en de pensioenpremie beheert erg belangrijk voor het slagen van de projecten.

Op dit moment heeft SDMO twee projecten lopen, in India en in Ghana.

India

In 2011 is SDMO gestart met een micropensioenproject in Tamil Nadu, een deelstaat in het zuiden van India, samen met de lokale DHAN Foundation. DHAN (Development of Humane Action) organiseert allerlei programma's om mensen uit de armoede te halen en hen economisch zelfstandig te maken. Dat begint met basisbehoeften zoals schoon water en hygiëne en omvat daarnaast projecten als watermanagement en betere landbouwmethoden.

Ook biedt DHAN financiële diensten aan haar leden. Daarbij wordt heel bewust een specifiek pad gevolgd. Eerst sparen, dan kredieten en verzekeringen en tot slot pensioen. DHAN is georganiseerd in lokale federaties met leden die geregeld bij elkaar komen en leren van elkaars ervaringen. In 2011 is een proef gestart om micropensioen aan te bieden aan de leden van 26 federaties. Deelname is op vrijwillige basis. De deelnemers sparen gemiddeld ongeveer 100 Indiase roepies (ca. € 1,40) per maand voor een aanvulling op het overheidspensioen. Deelnemers kunnen sparen tussen hun 18e en 54e jaar. Het pensioen wordt uitgekeerd via een lijfrente vanaf 55-jarige leeftijd.

Daarbij heeft de deelnemer twee keuzes: een hoger bedrag waarbij de nabestaanden bij overlijden van de deelnemer niets meer krijgen of een lager bedrag waarbij er bij overlijden van de deelnemer een kapitaal-restitutie is aan de nabestaanden. Bij overlijden van de deelnemer voor de pensioendatum, wordt het opgebouwde kapitaal uitgekeerd aan de nabestaanden. De premies worden door de deelnemers maandelijks contant betaald aan de federaties, die zorgen dat het geld bij Life Insurance Corporation of India komt. De federaties ontvangen jaarlijks een overzicht waarop de bijdragen van hun deelnemers en het daarop behaalde rendement staan vermeld. Bij de pensionering wordt het opgebouwde kapitaal omgezet in een lijfrente. Het pensioen is niet hoog, maar kan het verschil maken tussen een oude dag in bittere armoede en een menswaardig bestaan.

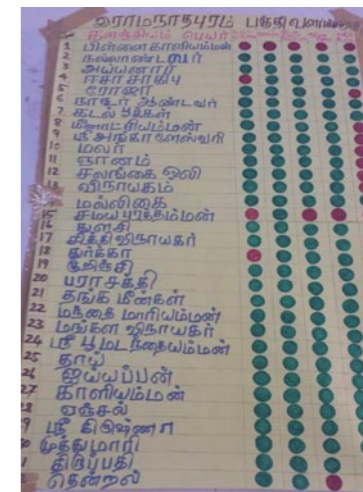
In de eerste fase van het project hebben we DHAN in natura en door middel van giften ondersteund. De ondersteuning van deze pilot fase was bedoeld voor de productontwikkeling, om de entree tot micropensioen mogelijk te maken voor de deelnemers van DHAN en om te kijken of het product in een behoefte voldoet. De looptijd van het project was 5 jaar. Na de start in 2011 was het doel eind september 2016 in totaal 25.000 deelnemers te hebben. Die doelstelling is met een totaal van ruim 34.000 deelnemers ruimschoots overschreden. Het project voorziet in een behoefte en draagt bij aan de zelfredzaamheid van de betrokken gezinnen in de federaties van DHAN. Het bestuur van SDMO heeft daarom besloten de samenwerking met de DHAN Foundation te continueren en te helpen bij de opschaling van het micropensioenproject naar meer federaties.

In de eerste jaren van dit project is uitgebreide voorlichting over het belang van pensioen, uitleg over hoe het micropensioenproduct werkt en het opbouwen van vertrouwen onder de deelnemers van cruciaal belang geweest voor het welslagen van het project.

Ghana

Naast het project in India heeft SDMO ook een lopend project in Ghana. SDMO heeft een haalbaarheidsstudie ondersteund die de internationale organisatie Enviu heeft uitgevoerd in Ghana om een micropensioenproject te starten dat in 5 jaar tijd 500.000 deelnemers dient te hebben. Het lokale bedrijf People's Pension Trust Ghana ontwikkelt dit project sinds 2016. Het micropensioenproject richt zich op werknemers in de informele sector in Ghana. Het plan is dat zij gaan sparen via een beschikbare premieregeling voor hun pensioen.

De premiebetalingen en de informatievoorziening zullen voornamelijk via de mobiele telefoons van de deelnemers plaatsvinden, veel inwoners van Ghana hebben de beschikking over een mobiele telefoon, maar kan ook contant of via een bank. Het product wordt verkocht via bestaande groepen, zoals spaargroepen, vakbonden en boerencoöperaties. Marktonderzoek onder werknemers van 16 tot 65 jaar in de informele

sector toont aan dat er duidelijk interesse is om iets opzij te leggen voor de oude dag. Via een proefproject bleek dat 40% van de benaderde potentiële deelnemers daadwerkelijk ging sparen voor hun pensioen.

People's Pension Trust Ghana (PPT) heeft een adviesraad met bekende Ghanezen die in hun land groot respect genieten. Verder heeft het bedrijf contacten met een lokale vermogensbeheerder en een custodian en is inmiddels de vergunning ontvangen van de National Pensions Regulatory Authority om het micropensioenproject te starten. Dit is een belangrijke stap voorwaarts in de start van het micropensioenproduct in Ghana.

Daarnaast is het winnen van het vertrouwen van de lokale bevolking een belangrijke voorwaarde voor succes. Ook de economische omstandigheden in Ghana zijn nog een uitdaging. Het land kampt met een hoge inflatie. Daarom wil de PPT de pensioenpremie aanvankelijk vooral beleggen in kortlopend schuld papier van de Ghanese overheid om minstens de inflatie bij te kunnen houden. ■

SDMO wil niet alleen projecten helpen financieren, maar vooral ook lokale organisaties ondersteunen met de kennis en ervaring van Nederlandse specialisten uit de aangesloten maatschappijen. Voor verzekeraars, pensioenfondsen en uitvoeringsorganisaties is dit een mooie manier om bij te dragen aan hun maatschappelijke verantwoordelijkheid. Voor medewerkers van de aangesloten organisaties draagt een project in het buitenland bij aan hun persoonlijke ontwikkeling en maatschappelijke betrokkenheid.

Doelstelling SDMO

SDMO heeft een 3-ledige doelstelling:

1. Bijdragen aan het tot stand brengen van duurzame collectieve pensioenvoorzieningen in ontwikkelingslanden waar nu nog nauwelijks iets is en zorgen dat mensen toegang krijgen tot die voorzieningen;
2. Het delen van kennis en ervaring die binnen de achterban aanwezig is met lokale partners in de ontwikkelingslanden;
3. Inhoud geven aan de maatschappelijke betrokkenheid van aangesloten maatschappijen en hun medewerkers.

SDMO werkt bij haar activiteiten nauw samen met het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Het ministerie draagt bij aan de financiering van de projecten, helpt met kennis en ervaring en met het leggen van contacten via zijn uitgebreide internationale netwerk.